

מדינת ישראל, משרד המשפטים
STATE OF ISRAEL, MINISTRY OF JUSTICE
دولة إسرائيل
נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות
Commission for Equal Rights of People with Disabilities
مندوبية مساواة للمعاقين

פרק הנגישות¹ בחוק השוויון - תקציר מנהלים

עקרונות

ביום 22.3.05 נחקק בכנסת תיקון לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תיקון מס' 2), התשס"ה-2005, העוסק באיסור הפליה והבטחת נגישות. החוק החדש מחייב הנגשת מבנים תשתית וסביבה קיימים וחדשים וכן הנגשת השירות הניתן לציבור באופן שאנשים עם מוגבלות פיסית, חושית, נפשית, שכלית, קוגניטיבית והתפתחותית יוכלו להיכנס, לנוע, לגשת ולהינות באופן מלא מכל מקום ציבורי ומהשירות הניתן בו. חובת הנגישות חלה על בנייני ציבור, שטחי מסחר, מוסדות ציבור, בתי ספר ומרפאות, מוסדות להשכלה גבוהה, מרכזי תעסוקה, אתרי בילוי וטבע, צמתים ומדרכות, גשרים להולכי רגל, גנים ציבוריים, רכוש משותף בבנייני מגורים, שירותי שעת חירום ועוד.

התיקון החדש קובע זכות נגישות של אנשים עם מוגבלות אל מקומות ושירותים ציבוריים על ידי קביעת חובה של הפיכתם של מקומות ושירותים ציבוריים לנגישים, באמצעות ביצוע של התאמות נגישות של המקום או השירות לסוגי המוגבלויות השונים. ההתאמות שיפורטו בתקנות יהפכו את המקומות והשירותים לנגישים, הן מההיבט הפיזי, הן מההיבט החושי והן מההיבט הפסיכו סוציאלי. החוק חל הן על מקומות ציבוריים בניהול המדינה והרשויות הציבוריות והן על מקומות ציבוריים המופעלים ע"י גופים פרטיים, כגון: שטחי מסחר. דוגמא לסידורים והתאמות אלה היא התקנת מעלית עבור אנשים המוגבלים בתנועתם, או התקנת שילוט בכתב ברייל עבור אנשים עם ליקויי ראייה.

כן קובע החוק חובה על מי שעיסוקו באספקת שירות ציבורי לדאוג לנגישותו של השירות עבור אנשים עם מוגבלות, על ידי ביצוע סידורים והתאמות, לרבות התקנתם של אמצעי עזר ואספקת שירותי עזר. שירותים ציבוריים לדוגמא הם שירותי ביטוח, בנק, מרכולים, קופות חולים ועוד. סידורים והתאמות לדוגמא הם שימוש בטקסטים מוקלטים להעברת מידע לאנשים עם לקויות ראייה ולקויות למידה או מתן הדרכה והכוונה בשפה המובנת לאדם עם מוגבלות שכלית או נפשית, התאמת גובה דלפק לקהל אנשים עם כסאות גלגלים ועוד; התאמות אלו ייקבעו בתקנות. החוק מתנה מתן רישיון לעסק בביצוע סידורי הנגישות המתחייבים מכוחו.

בחוק קבועות הוראות מיוחדות העוסקות בבנייני מגורים חדשים בכל הנוגע לרכוש המיועד להיות רכוש משותף, פתח הכניסה לדירה והשטחים המוגנים בדירה (ממ"ד). **יחד עם זאת צפויה השפעה מיידית של החוק בתחום הבנייה החדשה תוך יישום ההגדרות החדשות של מקום ציבורי ובניין ציבורי לעניין זה, שהנן הרבה מעבר לנדרש בחוק עד כה.**

איסור הפליה

פרק הנגישות קובע איסור הפליה בסירוב למתן שירות או במתן שירות שונה בטיבו לאדם עם מוגבלות, מחמת מוגבלותו ("הפליה קלאסית"), כתחליף לאיסור הקיים כיום בחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000. בנוסף לאיסור ההפליה הכללי, מוסיף החוק הוראות לעניין איסור הפלייתם של אנשים עם מוגבלות בחוזי ביטוח, נושא מורכב ביותר אשר חייב התייחסות מיוחדת.

¹ "נגישות" – אפשרות הגעה למקום, תנועה והתמצאות בו, שימוש והנאה משירות, קבלת מידע הניתן או המופק במסגרת מקום או שירות או בקשר אליהם, שימוש במתקניהם והשתתפות בתכניות ופעילויות המתקיימות בהם, והכל באופן שוויוני, מכובד, עצמאי ובטיחותי; מתוך תיקון מס' 2 לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

מדינת ישראל, משרד המשפטים
STATE OF ISRAEL, MINISTRY OF JUSTICE
 دولة إسرائيل
נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות
Commission for Equal Rights of People with Disabilities
 مندوبية مساواة للمعاقين

התשתית

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות אשר נחקק בכנסת ישראל בשנת 1998 קובע בסעיף 1 עקרון יסודי: "זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ומחויבותה של החברה בישראל לזכויות אלה, מושתתות על ההכרה בעקרון השוויון, על ההכרה בערך האדם שנברא בצלם ועל עקרון כבוד הבריות". בסעיף 2 מוגדרת מטרת חוק השוויון: "חוק זה מטרתו להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו". תיקון מס' 2 מצטרף לפרקים הקודמים העוסקים בחובת שילובם של אנשים עם מוגבלות בעולם התעסוקה, בחובת הנגשת התחבורה הציבורית ובהקמת נציבות השוויון ולידה הוועדה המייעצת המורכבת מרוב של אנשים עם מוגבלות. הוספת החובה לנגישות, תאפשר מימוש זכויות היסוד שפורטו בחוק המקורי.

סייגים לחובת הנגישות

החוק החדש מאזן בין עקרון השוויון לאנשים עם מוגבלות, לזכויותיהם של בעלי מקומות ציבוריים ומי שעיסוקם באספקת שירותים ציבוריים, על ידי קביעת סייג לחובת הנגישות, כאשר חובה זו מטילה נטל כבד מדי. הנטל הכבד מדי נמדד, בין השאר, בהתחשב ביכולות הכלכליות של בעל המקום הציבורי או השירות הציבורי, ובגודל הציבור אותו הוא משרת. כן יילקחו בחשבון, בבחינת חובת הנגישות המוטלת על בעל מקום או שירות, אפשרות ההנגשה של המקום מבחינה הנדסית, שתקבע בהתייעצות עם מורשי נגישות, בעלי מקצוע שיוכשרו לעניין בהתאם להוראות החוק. בנוסף ייבחנו גם ייחודו של מקום מבחינת ערכים כמו ערכי טבע או היסטוריה. החוק קובע כי חובת ביצוע התאמות לאנשים עם מוגבלות שחלה על הממשלה – משרדי הממשלה ויחידות הסמך שלה, הכנסת, צה"ל, תאגידיים שהוקמו בחוק כגון המוסד לביטוח לאומי, ושירות התעסוקה, וכמו כן חובת ההנגשה במוסדות חינוך שבחלק ב' בסימן ז' וכן ההנגשות הפיזיות במוסדות בריאות – לא יחולו לגביהן הגנות כלשהן של נטל כבד מדי או חוסר סבירות כלכלית תקציבית. החוק מייחד הוראות נפרדות להנגשת שירותי הבריאות והחינוך, בשל מרכזיותם של נושאים אלה בתחומי החיים, וחיוניותם לכל אזרח.

תהליך היישום

בשל העלות הגבוהה של הנגשת המקומות הציבוריים הקיימים, נקבעה תקופת פריסה ארוכה של ביצוע ההתאמות הנחוצות: ברשויות ציבוריות התקופה נפרסה בהליך מדורג עד 12 שנים לעומת חיוב נגישות של מקומות ציבוריים בסקטור הפרטי – תוך 6 שנים. לגבי שירותי חינוך קובע החוק פריסה 12 שנים אחרי התקנת התקנות, ובנוסף חובה לבצע התאמות מלאות בגין כל תלמיד הלומד בבית הספר או הורה עם מוגבלות בהתאם לצרכיהם. הנגשת שירותי הבריאות יתפרסו על פני 11 שנה. החוק גם קובע הוראות קבועות לגבי הנגשתם של צמתים ודרכים, ושל שירותי שעת חירום, בהחלה מדורגת של 11 שנים. הוראות היישום ההדרגתי הקבועות בחוק מחייבות פריסה שווה של היישום מידי שנה.

אכיפה

בנוסף למעמד המוקנה לגופי האכיפה בחוקים הקיימים החוק קובע את מעמדה הייחודי של הנציבות כגוף אוכף, מדריך ומכוון בכל הנוגע לסידורי הנגישות הנחוצים. מנגנוני האכיפה פועלים במישור המנהלי, האזרחי והפלילי. בהיבט המנהלי והפלילי, הצעת החוק מעניקה סמכות לנציבות השוויון להוציא צווי נגישות למקומות החייבים בנגישות על פי החוק. הפרתו של צו נגישות תחשב לעבירה פלילית. בהיבט האזרחי קובעת הצעת החוק כי אדם עם

² משרד המשפטים, רח' בית הדפוס 12, בנין "בית השנהב", אגף B, ירושלים 95483
 טל' 02-6549555 פקס 02-6549566
 דואר אלקטרוני: dinaf@justice.gov.il
 אתר אינטרנט: www. Mugbaluyot.justice.gov.il

מדינת ישראל, משרד המשפטים
STATE OF ISRAEL, MINISTRY OF JUSTICE
دولة إسرائيل

נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות
Commission for Equal Rights of People with Disabilities
مندوبية مساواة للمعاقين

מוגבלות, שיתבע את מי שלא מילא את חובת הנגישות המוטלת עליו בהתאם לתקנות, מחדל המהווה עוולה אזרחית, היא זכאי לפיצויים ללא הוכחת נזק בסכום של עד 50,000 שקלים חדשים - אם יוכיח את תביעתו. בשל הקשיים של אדם יחיד לנהל תביעה משפטית, מוצע להעניק גם לנציבות וגם לארגונים העוסקים בהגנה על זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות אפשרות לתבוע בנסיבות האמורות.
 גם לגבי הפליה של אדם בשל מוגבלותו, קבועות עבירה פלילית ועוולה אזרחית שביצועה מקנה פיצוי ללא הוכחת נזק, בדומה להוראות הקיימות בחוק איסור הפליה במוצרים ובשירותים.

מורשי נגישות

תהליך ההנגשה של המקומות הציבוריים, יתבצע תוך חובת היוועצות וקבלת אישור של מורשי נגישות תכנון, מבנה וסביבה שהנם אדריכלים, מהנדסים או הנדסאים ושל מורשי נגישות השירות שהנם אנשי מקצועות טיפוליים, פארה רפואיים וטכנולוגיים שהוכרו ע"י המדינה כמורשי נגישות לאחר הכשרה ייעודית בנושא. לגבי מקומות חדשים - האישור יתבצע בשלב התכנון, קבלת היתר הבנייה, האכלוס וקבלת רישיון עסק. לגבי מקומות קיימים - חלה חובה על מפעיל המקום הציבורי להתייעץ עם מורשי נגישות לייזום ההתאמות הנחוצות.

רכזי נגישות

לצורך הבטחת קידום תהליך ההנגשה ומתן מידע לציבור, האחראים על אספקת שירות ציבורי, המעסיקים 25 עובדים, לפחות, ימנו מקרב העובדים אדם הבקיא, ככל הניתן, בתחום הנגישות לאנשים עם מוגבלות וככל האפשר הוא יהיה אדם עם מוגבלות. הרכז ישמש כתובת לציבור הרחב ולטיפול שיטתי בנושא.

סיכום

החקיקה החדשה פותחת את שערי החברה בפני אנשים מכל סוגי המוגבלויות, במסגרת השירותים הניתנים לכלל הציבור, ולא עוד במסגרת נפרדת. מה שמובן מאליו לכל אזרח – היכול לקנות בקניון, ללכת עם ילד לסרט, ללוות בן משפחה לקופת חולים, להגיע לאסיפת הורים בבית ספר או לצאת עם חברים לטיול בחיק הטבע וכמובן להשתלב בעבודה, עשוי להיות אפשרי בקרוב גם לאנשים עם מוגבלות. השילוב בחינוך מהווה את נקודת הארכימדס של כל המהלך אשר יעצב את פני דור העתיד להשתלבות אמיתית וכהשלמה לחוק השילוב ולדו"ח דברת. אמנם מדובר בתהליך שיתחיל תוך שנה וחצי ויסתיים ברובו תוך 12 שנים, כפי שמתבצע בארצות רבות אחרות ובכל זאת מדובר במהפכה של ממש הדורשת, מעבר להתארגנות הרשויות, גם שינוי בעמדות של מקבלי ההחלטות והציבור הרחב באופן שתובטח זכותם של אנשים עם מוגבלות להשתלב ולתרום לחברה על בסיס של זכויות אדם וצדק חברתי ולא עוד על בסיס כפוי של פטרוניות וחמלה.

מידע נוסף אודות הנציבות וכן קובץ המכיל את נוסח החוק החדש ניתן לקבל באתר האינטרנט של הנציבות.